

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקג

ערב שבת־קודש
פרשת תשא / פרה
י"ט באדר ה'תשס"ד

יוצא־לאור על־ידי
מכון ליובאוויטש שעל־יד
צעירי־אגודת־חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

* אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע היה צריך לאכול בפסח שקדים מתוקים לרפואה, והקפיד שיקנו אותם (קודם הפסח) בחנות שאינה מוכרת כלל מוצרי חמץ.³⁶

* בדבר 'ידרת פסח' או מטבח מיוחד לפסח — "לא ראיתי ולא שמעתי רבותינו נשיאינו נוהגים כן".³⁷

* אחד החסידים נהג להכין לעצמו מים לכל החג, ואחר־כך, כשהיה קשה עליו, רצה לבטל המנהג על־ידי התרת נדרים, והורה לו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב שלא לבטלו, אף שאדמו"ר בעצמו לא נהג בזה, מכיוון שמנהג זה הוא מהנהגות הבעש"ט.³⁸

* יש המניחים בד וכדומה בראש הברו, לסינון המים.³⁹

* בס' 'תשבי' ועוד מובא, שיש הנמנעים מלהזכיר שם 'לחם' בפסח. על הרבי מסופר שכשאמרו לו על חדר מסויים שיש בו 'חמץ',

הכה ע"ה בשם הרה"ח רש"י זיסלין ע"ה.
36) יאוצר מנהגי חב"ד עמ' סד, מהרה"ג ר' יעקב לנדא ע"ה.
37) לקוטי־שיחות כרך לב, עמ' 204 בערה. ומציין שם לדרכי חיים ושלום הלי פסח סי' תקעב, שבעל המנחת־אלעזר נהג כן (ועי' סי' מהרי"ל — מנהגים הוצאת מכון ירושלים עמ' תל"ו אות צו).
38) יאוצר מנהגי חב"ד עמ' נו. ויש מאנ"ש הנוהגים בזה גם כיום.
39) כשהיה הרבי מסייר במוסדות החינוך קודם עריכת היסוד, אירע שהעיר לכך את תשומת ליבם של האחראים, וכן העיר שיש לבדוק מפעם לפעם את המסנתט שלא ייכנסו בה עניינים בלתי רצויים. וי"א שהדבר אירע כמה פעמים, ומשמעות הדברים היתה להיפך — שהרבי אינו גורס הידור זה, ורק אם עושים כך, יש לבדוק זאת לעיתים קרובות.
40) מליל־הסדר תש"ט, 'התקשרות' גיליון לח עמ' 13, יאוצר מנהגי חב"ד עמ' סו. אגב, הרבי נמנע מלאכול מאכל שאמרו עליו בטעות שהוא 'קניידלאך' — יאוצר מנהגי

לזכות
האחים התמימים הדגולים לבית
דייטש
הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם־משה
וגיסם ר' גבריאל גופין שיחי

שלושים יום קודם החג

נזהרו שה'פותח' (שבאמצעותו פותחים את הבקבוק) לא ייגע ביין עצמו.²⁷
 * הרבנית רבקה נ"ע אמרה שאצלם לא שטפו את הביצים לפני פסח.²⁸
 * זה כמה שנים מנהגנו לא לקחת קידה וקינמון [חרוסת] [וכן לא להשתמש בתבלינים בכלל] מחשש תערובת חמץ.²⁹
 * רבנו הזקן אמר: "בפסח אין צריך לכבד זה את זה באכילה ושתייה, אבל מותר ליטול בעצמו".³⁰ נזהרים לאכול רק בבית ולא אצל אחרים, גם אם יודעים שהאחר נזהר (לכל הפחות) כמותו.
 * הצמח-צדק אסר אכילת צנון בפסח, ללא מתן טעם.³¹
 * רבותינו היו אוכלים דגים בפסח.³²
 * כנראה, הרבי לא היה שותה תה בפסח (אבל בכלל, הקלו בזה גם רבותינו).³³
 * הרבי היה אוכל מאכלי חלב בפסח.³⁴
 * בין כלי הפסח של רבותינו נשיאינו היו גם צלחות עם פסי זהב בשפתן.³⁵

הידורים שונים²²
 * אין אוכלים מצות מכונה, ואין גותנים אותם אפילו לילדים.²³
 * נזהרים ביותר ממצה שרויה. ולכן המצות שעל השולחן מוכסות [בפועל: כל אחד אוכל לעצמו מתוך שקית. אוכלים את המצה לפני הבאת התבשילים על השולחן, מסלקים את השקיות ואז שותים ואוכלים את הסעודה. למעשה, אף אין מטגנים מצה במי-פירות], שמא תיפול עליהן טיפת מים, וכן שלא יפלו מפירוורי המצה למים או למרק. קודם ששופכים מים, או משקאות שמים מעורבים בהם, לכוס או לקערה, בודקים שלא יהיו בכלי פירוורי מצה [כלי עם דבר לח שנפל בו פירור מצה, נמנעים מלהשתמש בו בפסח זה].²⁴
 מצד החינוך – גם הקטנים צריכים להיזהר ממצה שרויה.²⁵
 * נזהרים משתיית יי"ש בפסח.²⁶
 * כשהסירו את החותמות מבקבוקי היין,

בלא סימון.
 (29) ספר-המנהגים עמ' 39. ובפועל נמנעים ככל האפשר ממוצרי תעשייה בכלל (ראה מכתב המדיא דכפר-חבי"ד בנידון ביכפר חבי"ד גיליון 759 עמ' 64).
 (30) יהיוס'יום' עמ' מז. ספר-המנהגים עמ' 42. והיינו רק כדי שלא לגרום הרגשת אי-נוחות למישהו ולהביאו לבטל הידוריו, אבל דאי שיש לארח ולתת האפשרות לקחת, אם סומך על המארח. ראה ספר-השיחות תשי"ה עמ' 91 ועוד. יאוצר מנהגי חבי"ד עמ' סז, ושי"י.
 (31) יאוצר מנהגי חבי"ד עמ' סב. לבני שום, אין מנהגו לאסור (בשם הגר"י לנדא ע"ה. וראה מה שהביא בזה בס' שבת-המועדים תשי"ג עמ' 195).
 (32) שם עמ' ס. וכנראה קנו והכינו אותם לפני פסח, כמנהג הפשוט המובא שם.
 (33) שם עמ' נג. ששתה במקומו חלב מהול במים חמים. ובגיליון בי"מ ערב פסח תשי"ה עמ' 14, מובא מפי המש"ק שהשתייה בימי הפסח היתה מין תפוזים שסחט בבית. ב'יאוצר'בעמ' הני"ל מובא שנהגו לשתות תה, ועל אדמו"ר מהר"י"צ – מובא בעמ' מז.
 (34) מפי הרה"ח בנימין שי קליין (יתרוה, נה"ח, ח' אדר תשנ"ו, עמ' 29). וי"א שגם אדמו"ר מהורשי"ב ואדמו"ר מהור"י"צ אכלו מאכלי חלב בפסח. וראה יאוצר מנהגי חבי"ד עמ' מו אות ו ועמ' נג אות י.
 (35) יאוצר מנהגי חבי"ד שיע' נט, מהרה"ח ר' רפאל-נחמן

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ט באדר ה'תשס"ד – כ"ו באדר ה'תשס"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ט באדר	הלי מעשר שני ונטע רבעי. פרק יא. הלי בכורים... בפרקים אלו. פרק א-ב.	הלי עירובין... בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קלא. קכה.
ש"ק	כ' באדר	פרק ג-ה.	פרק ב.	מל"ת קמט*. מ"ע קלב.
א'	כ"א באדר	פרק ו-ח.	פרק ג.	מ"ע קלג. קמג. קמד.
ב'	כ"ב באדר	פרק ט-יא.	פרק ד.	מ"ע פ. פא.
ג'	כ"ג באדר	פרק יב. הלי שמיטה ויובל... בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ה.	מ"ע פב. קלה. מל"ת רכ.
ד'	כ"ד באדר	פרק ג-ה.	פרק ו.	מל"ת רכג. מ"ע קלד. קמא. מל"ת רל. רלא.
ה'	כ"ה באדר	פרק ו-ח.	פרק ז.	מ"ע קמ. קלו. קלו. מל"ת רכד. רכה. רכו.
ו'	כ"ו באדר	פרק ט-יא.	פרק ח.	מ"ע קלח. מל"ת רכז. מ"ע קלט.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמנ זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	חממה*** שקיעת הכוכבים	צאת
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', י"ט באדר	3:55	4:43	5:04	5:59	8:51	11:51	12:21	5:46.6	6:11
ש"ק, כ' באדר	3:54	4:42	5:03	5:58	8:50	11:50	12:20	5:47.3	6:11
א', כ"א באדר	3:53	4:40	5:02	5:56	8:49	11:50	12:20	5:48.1	6:12
ב', כ"ב באדר	3:51	4:39	5:00	5:55	8:48	11:50	12:20	5:48.8	6:13
ג', כ"ג באדר	3:50	4:38	4:59	5:54	8:48	11:50	12:20	5:49.5	6:13
ד', כ"ד באדר	3:48	4:36	4:58	5:53	8:47	11:49	12:19	5:50.2	6:14
ה', כ"ה באדר	3:47	4:35	4:57	5:51	8:46	11:49	12:19	5:50.9	6:15
ו', כ"ו באדר	3:46	4:34	4:55	5:50	8:45	11:49	12:19	5:51.6	6:15

* הזמנים מתייחסים לאזור תפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחבי"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
תשא	5:08	6:22	5:24	6:24	5:16	6:24	5:27	6:25
ויקהל-פקודי	5:14	6:27	5:29	6:29	5:21	6:29	5:32	6:29

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוך • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שיע"י צעירי-אגודת-חבי"ד באה"ק ת"ו – המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב
 כתובת: ת"ד 14 כפר חבי"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il
 ISSN 0793-7474

ושלא להזדקק להכשרת הכלים כלל, תבוא עליהם ברכה.¹²

"סדר ל'דוגמה': בימים הסמוכים לחג הפסח, רצוי להראות לתלמידים עריכת הסדר, שעל-ידי זה יחקקו בזיכרונם ההלכות הקשורות בעניינים אלו, אך יש להתבונן ולסדר זאת באופן שלא לנגוע במנהגי אבותיהם.¹³

חלוקת מצה שמורה: מתקנת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, להשתדל – ובפרט רבנים, ש"ב וכל העוסקים בצורכי-ציבור – לשלוח לחג הפסח למכיריהם (על-כף-פנים להסדרים) מצות עגולות אפיוות-יד, ודווקא מצות שמורה, וכן במקומות שמסדרים סדרים כלליים (כמו במלונות וכדומה) יסדרו זאת המארגנים.¹⁴ בפרט – יש לדאוג לתלמידי מוסדות חינוך חב"ד ולהוריהם.¹⁵ "מוכן, שכל המרבה בסוגי מקבלי השמורה וכל המהדר בשמורה זו כפי האפשרי – הרי זה משובח".¹⁶ השיעור המינימלי לחלוקה זו הוא: 'כוזית'.¹⁷

סדרים פומביים: הרבי הציץ, שהרבנים שבכל אתר ואתר יערכו סדרים פומביים, היינו

– כל אחד מהם יערוך את הסדר' שלו, ביחד עם בני ביתו ותלמידיו וכו', "ברחובה של עיר", ויזמין את כל תושבי המקום להשתתף ב'סדר הפומבי'. לפרסם מודעות בעיתונות המקומית, שהרב המקומי עורך 'סדר פומבי' הפתוח לקהל הרחב, במקום פלוני ובזמן פלוני, וכל הרוצה יוכל להשתתף בסדר, לקבל ארבע כוסות ושלוש מצות וכו', ובהדגשה – שאין דורשים דבר מן המשתתף, לא תמורה כספית ולא אחרת, וגם לא מחויבות להישאר עד סיום הסדר, אלא כל הרוצה יוכל להיכנס ולצאת ברגע שירצה.¹⁸

מכירת חמץ: נכון להפיץ שטר-מכירה קצר שיוכלו לצרפו לשטר הכללי, או יפוי-כוח מתאים לכל המקומות שבהם נמצאים חמץ וכלי-חמץ.¹⁹ יש לצרף לעניין זה גם אנשים שעלולים ליטול חלילה מן החמץ בפסח.²⁰

יש לדאוג למכירת חמץ ב'ערב קבלן' דווקא, כדעת כ"ק אדמו"ר הזקן,²¹ ולהשתדל בדרכי נועם אצל כל הרבנים שיעשו זאת.

אניש שלא להכשירם גם מאיסורים. וראה בסי' י' הגעלת כלים לפסח' פ"ג סעיף נט. ולגבי דורלקס ופירקס וכו' דנו רבות בספרי השו"ת, ראה בסי' הני"ל פ"ג סעיף שעה.

12) ראה במבוא לסי' הני"ל, אות י'.
13) אגיק כרך י ע"מ ש.נ.
14) ספר-המנהגים ע"מ 37.
15) אגיק כרך יב ע"מ שמג וכרך יא ע"מ פו.
16) אגיק כרך יא ע"מ ו.
17) אגיק כרך יב ע"מ שמג וכרך יג ע"מ יא.
18) 'התועודות' תשמ"ז ח"ב ע"מ 851, מ"ד בעת ביקור הרבנים הראשיים לארה"ק.
19) אגיק כרך כ ע"מ קפו.
20) ישעיה הלכה ומנהגי או"ח ח"ב ע"מ קד.
ושם: מוכן שיהיו את המוכרים שאסור להם לעשות זאת. אבל גם אם יעברו על איסור זה – 1) פשיטא כמה מהני"ל לא יעשו זה. 2) גם בנוגע להנחשים – ודאי כוונתיות התיקון – לא הווי. 3) אפילו בנוגע להנטל – לכמה דעות לא בטלה המכירה [כן משמע דעת אדה"ז סי' תמח סעיפים יג"ד] כי אם גזל הוא מה שנוטל ותו לא מיד. 4) אפילו להאומר [א"ה: ראה שו"ת משנה"שכר ח"ב סי' קיח]

דבטלה המכירה – י"ל דזהו מכאן ולהבא – וניצל מאיסור בל"ראה ובל"מצא עד שעה זו. ולאן שאין בו מעשה – לכמה דיעות אין לוקין עליו אף בעשה מעשה [לעבור עליו]. 5) אפילו למאן-דאמר דלוקין עליו – צ"ע מה מכריע: כל שמונת ימי הפסח באיסור דבל"ראה ובל"מצא אלא באופן שאין לוקין – או זמן קצר יותר, אלא שרגע אחד – רגע ביטול הקנייה – קאי בלאו דלוקין עליו. 6) אפילו אם תימצא-לומר דבטלה המכירה למפרע – הנה אדרבה לפי זה יש לומר שאין כאן מעשה ואין לוקין על זה, כי מעולם לא היתה כאן מכירה, ואין מקום לקנייה בתוך חג הפסח. ולבסוף, ע"פ הוראותיו ותיקונו של הרב, וכדי שיהא נכון לכל הדעות, נוסף הנוסח דלהלן לשטר המכירה:
"ישראל המוכר או בא כוחו יהיה, באם ירצה, מורשה מהוכרי הקונה ושלא על מנת לקבל פרס, למכור בשבילו או לתת במתנה מהעניינים הנמכרים."
21) בסידורו – נדפס בשו"ע שלו סוף הל' פסח ע"מ 1120, וביאורו מבעה"מ שער הכולל הלן שם ע"מ 1399. וראה 'המועדים בהלכה' ע"מ רנא, ובארוכה בספר 'מכירת חמץ בערב קבלן' להרה"ג ר"צ ש"י בלינוב, וכן בקונטרס 'מכירת חמץ לפי תקנת רבותינו להרה"ג ר"ש ש"י לוין, נדפס בסו"ס יתיקוני מקוואות' שלו, ברקלין תשנ"ח.

תכלית העולם והאדם - "כי תישא את ראש"

תכלית כל דבר בעולם, גם הרע שבו, היא להגיע על-ידי ל"ני תישא את ראש" ׀ ובפשטות – להוסיף בלימוד התורה, הן בכמות והן באיכות, שעל-ידי זה נעשית הרמה והתנשאות בראש, "תישא את ראש", ועל-ידי זה גם בכל הגוף ׀ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. בפרשת השבוע ישנם ריבוי עניינים, אבל לכל לראש יש להתעכב על ההוראה מעניין הכי כללי בפרשה, שמה של הפרשה, השם דכ"ל חלקי וענייני הפרשה – "תישא". ולא עוד, אלא שאפילו בנוגע לימי השבוע עצמם מודגש העניין ד"תישא" – יום ראשון דפרשת תישא, יום שני דפרשת תישא, וכן הלאה, אשר, "כל יומא ויומא עביד תיה"ל, וזכה גופא – באופן של עלייה מיום ליום, שכן, נוסף לכך שבכל ענייני קדושה ישנו הציור ד"מעלין בקודש", מודגש הדבר בשמו של היום – יום ראשון או יום שני דפרשת תישא, היינו, דרגה ראשונה או דרגה שנייה בעבודה ד"תישא", וכן בימים שלאחרי זה, עד ליום השבת, שאז ישנה שלימות העבודה ד"תישא". וכאמור, יש לבאר את הלימוד וההוראה מפרשת השבוע באופן המובן ושייך לכל אחד ואחד מישראל, כולל גם קטנים וקטנות, כדלקמן.

ב. "כי תישא את ראש בני ישראל": "תישא" – הוא מלשון הרמה והתנשאות, וזהו "כי תישא את ראש בני ישראל" – שיש לפעול הרמה והתנשאות ב"ראש" דכל אחד ואחד מישראל, אשר, על-ידי זה נעשית בדרך ממי"א פעולת ההרמה והתנשאות גם בנוגע לכל אברי הגוף. ועניינו בעבודת האדם: "ראש" – קאי על השכל, הבנה והשגה, כמוה שבראש, ובפרט "ראש בני ישראל" – "עם חכם ונבון".³ וצריך להיות "תישא את ראש", לפעול הרמה והתנשאות בבחינת המוחין, שעל-ידי זה נעשה בדרך ממי"א הרמה והתנשאות במידות שבלב, שהרי המוח שליט על הלב, עד להרמה והתנשאות גם בנוגע לאברי המעשה, "המעשה הוא העיקר". ועניין זה מוכן בפשטות לכל אחד ואחד מישראל, למגדול ועד קטן: אפילו ילד קטן שאינו שייך עדיין לעניין

1) זוהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, רע"ב.
2) ברכות כח, א. וש"נ.
3) ואתחנן ד, ו.
4) ראה תניא פ"ב ואילך. ובכ"מ.

ד"מוח שליט על הלב", ועד שאינו יודע אפילו מאמר זה – גם הוא מרגיש בעצמו שרועה בדבר שמבין שטוב לו, היינו, ש"המידות הן לפי ערך השכל".⁵

ומכיוון שרואה במוחש את השינויים בהתפתחות וגידול שכלו מאז שאביו התחיל ללמדו תורה ציווה לנו משה גו', כשהתחיל לדבר, עד ל"תספורת" כשנעשה בן שלוש שנים,⁶ ולאחרי כן כשנעשה "בן חמש שנים למקרא",⁷ וכן הלאה (ועל-דרך זה אצל ילדה – בגיל מוקדם יותר. שהרי "בינה יתירה ניתנה באשה"),⁸ היינו, שנעשה אצלו העניין ד"תישא את ראש" – הרי, שברוך ממילא נעשה שינוי גידול ועלייה כו' בכללות הנהגתו. ובאותיות פשוטות בנוגע לפועל ממש – שיש להוסיף פשוטות התורה (קביעות עתים לתורה), הן בכמות והן באיכות, שעל-ידי זה נעשית הרמה והתנשאות בראש, "תישא את ראש", ועל-ידי זה גם בכל הגוף, היינו, שכללות הנהגתו במשך היום כולו היא באופן נעלה יותר.

ועוד עניין בזה – ש"תישא את ראש" הוא לא רק לשון של ציווי, אלא גם לשון של הבטחה (כתורת אדמו"ר הוקן ככיוצא בזה⁹), היינו, ש"תורת אמת" מבטיחה שכאשר יעסוק בהנ"ל, בוודאי יקויים אצלו העניין ד"תישא את ראש".

ג. ויש להוסיף, שלא זו בלבד שעניין הנ"ל מובן גם לקטנים, אלא יתירה מזה – שעל-ידי הקטנים ניתוסף גם אצל הגדולים. ובהקדמה:

אודות התקופה ד"אחרית הימים", סוף זמן

(5) תניא רפ"ו.
 (6) סוכה מב, סע"א. רמב"ם הל' ת"ת פ"א ה"ו. ריש הל' ת"ת לאדה"ו. ועוד.
 (7) ראה "היום יום" ב' אייר. ספר-המנהגים חב"ד ריש עמ' 87. ובכ"מ.
 (8) אבות ספ"ה.
 (9) נידה מה, ב.

שואלין ודורשיין בהלכות הפסח (א)

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

בישראל, שבחג הפסח נמצאים ביחד איש וביתו (ובביתו), ובפרט ראש המשפחה. נוסף על שקשה ביותר להדר כפי הרצון בענייני פסח – כשנמצאים במקום אחר. וקל להבין.¹

יש להתחיל בהכנות למבצע פסח, כולל לדאוג למעות חיטין,² מזון ולבוש,³ וכן לחלוקת מצה שמורה כדלהלן.

הגדות: כראי שיהיו לכל ילד סידור, חומש, ולהבדיל – קופת צדקה, משלו, וכן ספרי-קודש אחרים. ובעניין שהזמן גרמא – הגדה של פסח. ומה טוב – שקודם החג יקנו לכל ילד סידור חדש וכיוצא-בזה,⁴ מה שיוסיף לו חיות ומרץ להשתמש בזה בפועל.⁵

כ"ים: "המנהג פשוט במדינות אלו... שלא להשתמש בפסח בשום כלי זכוכית שיש לחוש בו שמא עירו לתוכו משקה חמץ חם, או שמא נשתהה בתוכו משקה חמץ מעת-לעת".⁶ הנוהרים שיהיו להם כלים מיוחדים לפסח,

הכנות לפסח: "מצווה על כל אחד ואחד שילמוד הלכות הרגל קודם הרגל, עד שיהיה בקי בהם וידע המעשה אשר יעשה".¹

"כל שלושים יום לפני הפסח,² טוב להיזהר ולעיין בכל דבר שעושה, שלא יישאר דבוק בו חמץ באופן שלא יוכל להסירו בקלות כשיגיע ערב פסח".³

"בימים אלו מתחילים כבר עניין המצה... שלכן יש להיזהר מאכילת מצה שלושים יום לפני הפסח".⁴

תכנון כינוסים: הוראת המזכירות – אין לקבוע באה"ק כינוס ליום א' החול-המועד-פסח, שבחול הוא יום ב' דהג-הפסח, אם בין המזומנים אליו יהיו גם אורחים מחול"ל הנמצאים כעת בארה"ק, וזאת כדי שאורחים אלה לא יטעו ויסעו לכינוס באותו יום שעליהם (כתושבי חו"ל) לשמור כיום-טוב.⁵

תכנון נפיעות: מענה הרבי: "הנוהג

1 פסח עצמו, וכיכ בנטעייגבריאלי פסח ח"א פ"ב הערה (ב).
 2 היכל-מנחם כרך ג עמ' נד. וראה קונטרס יום טוב שני להעובר במקום למקום, לונדון תשי"ה. אבל רבני איש פוסקים בזה בדי"כ כמ"ש בשער הכולל פ"א ס"ב.
 3 היכל-מנחם כרך ג עמ' קצג.
 4 שו"ע אדה"ז סי' תכט ס"ה ואילך. והעירו שברמ"א שם ס"א קושר זאת, ובוא"ו החיבור, לענין שואלין ודורשיין, עיי"ש (ראה סיפור-חסידים, מועדים, סיפור 294).
 5 ראה 'התוועדות' תשמ"ב ח"ב עמ' 977, תשמ"ח ח"ב עמ' 303, תנש"א ח"ב עמ' 399, 399 ועוד.
 6 במכל"שכך ממה שעל-פ"ד (רמב"ם הל' יו"ט פ"ו הי"ח. טושי"ע ושו"ע אדה"ז א"ח תקכ"ט ס"ז) צריך לקנות לו קלויות ואגוים.
 7 ספר-השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 343. ואכן נדפסו ומפוצות ע"י מרכז צ"ח באה"ק לשם כך הגדות מיוחדות בהוצאת קה"ת עם חוברת תמונת צמדה, שהוכנו בהתאם להוראות מפורטות שנתקבלו מהרבי בנדון.
 8 שו"ע אדה"ז סימן תנא סעיף עג. וכן נפוץ המנהג בין

1 (10) תו"א סוף פרשתנו (פג), לקו"ת דרושים לסוכות פ, סע"ד.
 2 (11) מלאכי בסופו.
 3 (12) פרש"י עה"פ.
 4 (13) בא יג, יח. שו"ע אדה"ז א"ח הל' פסח ר"ס תעב.
 5 (14) האזינו לב, ז.
 6 (15) ריש מס' פאה.

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת תשא* / פרה

כ' באדר

את ספר התורה השני לפרשת פרה (המהודר ביותר שבבית-הכנסת)¹ רצוי לגלול קודם תפילת שחרית, כדי למנוע 'טרחא דציבורא'².

מוציאים שני ספרית-תורה. בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת השבוע. מניחים את ספרית-התורה השני על הבימה ליד הראשון (ונשא על הבימה עד הקריאה בו)³, ואומרים חצי קדיש. בספר השני קוראים למפטר את פרשת פרה, בפרשת 'חוקת' מתחילתה עד "תטמא עד הערב" (במדבר יט, א-כב).

אם יש רק ספרית-תורה אחד, אזי אין מגביהים אלא גוללים לאחר חצי קדיש לפרשת פרה.

ומגביהים וגוללים רק לאחר מפטיר.

את החצי קדיש אומרים תמיד אחרי הקריאה שלפני עליית המפטר.

הפטרה: "ויהי דבר ה'... אני ה' דיברתי ועשיתי" (יחזקאל לו, טז-לז)⁴.

אם קרא את הפטרת השבוע או כל הפטרה אחרת, קורא אחריה הפטרת פרשת פרה, ואם נזכר אחר הברכות – קורא אותה בלא ברכה⁵. אומרים 'אב הרחמים'⁶.

התועודות: יש להתועוד גם השבת, בהמשך לפורים⁷.

קובץ תורני: הוראה לכל "כולל אברכים": להוציא לאור קובץ חידושי-תורה פעמיים בשנה: לפני פסח, ולפני ראש-השנה⁸.

תרפ"ה. ואדה"ז בשלחנו ובסידורו לא הזכיר לענין זה ד' פרשיות כלל.

7) אג"ק כרך כא עמ' קכג (ולכאורה כ"ה בשבת שאחרי כל יו"ט ויומי דפגרא, כפי שאכן נהג הרבי להשלים אז).

8) 'יחידות' להרה"ח הרי"ר ישעיהו שי הרצל (כיום – רב העיר נצרת-עלית), חורף תשל"ב. שיחות קודש תשל"ו ח"ב עמ' 694, ובכ"מ. ובס' בצל-החכמה עמ' 256 (לכולל סדיגורא): "להשתדל לגבי... לכל הפחות אחת לבי או לגי חודשים".

בקבצי התמימי ש"ל בווארשא בשנים תרצ"ה-תרצ"ח, היו ישערי תורה וישערי חסידות במדורים נפרדים. אולם בקבצים שיצאו לאור בבית חיינו לאחר הנשיאות (כמו: פלפול התלמידים, דברי תורה, כינוס תורה, גידול תורה; להוציא קבצי 'הערות התמימים ואנשי' שבהם היתה הפרדה בין הנושאים. ואולי בהם ההפרדה היא מחוייבת המציאות), היתה ההוראה שלא להפריד בין גולה וחסידות, אלא לסדרם יחד לפי סדר אותיות הא"ב, כי 'יתורה אחת היא' (מפי המשפיע הרה"ח ר' דוד שי רסקין, מעורכי 'פלפול התלמידים'. וי"א שהרבי אמר שרצונו לפעול שמי שמחפש שם נגלה ימצא חסידות, ולהיפך). וחבל שהדבר אינו ידוע בין הישיבות והכוללים שלנו, ורבים מהקבצים ובפרט בארה"ק עודם נדפסים במתכונת 'ישערי', נגלה לחד וחסידות לחוד.

* כך מופיע תמיד שם הפרשה ב**תורת** בתורה אור וכ"ו עד לקוטי-שיחות וספרי השיחות תשמ"ז-נ"ב, וזאת גם במקרים **שבפנים** השיחה משתמש הרבי בשם "כי תשא" (צורה זו – ע"פ סדר תפילות כל השנה שבסו"ס אהבה ברמב"ם) – ראה סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 280. תשי"ג ח"א עמ' 362. תשנ"ב ח"ב עמ' 424 והערה 23. רק בהיום יום (ובילקוט-כ"ס באנגלית לשנת תשי"ג) נקראת "כי תשא".

1) עיין בשו"ע הבי"י ס"י תרפ"ה ס"ו ונו"כ. משמעות לשון אדה"ז ס"י רפב סט"ז שרק פרשת זכור היא מן התורה, אבל ביהתועודותיו תשמ"ט ח"ב עמ' 466 (מוגה) מביא (רק) משו"ע הבי"י הנ"ל (בשם י"א) ומקורותיו, שגם פרשת פרה היא מן התורה, ועייניש בהערות.

2) לוח ידבר בעתו (ע"פ הנפסק בסי' קמד סי"ג שאין גוללין ס"ית בציבור. ועייש בב"י ד"ה וכו' המרדכי).

3) ישערי-אפרים שער י ס"י"ב.

4) לוח כולל-חב"ד. ספר-המנהגים עמ' 33. בהפטרות ש"פ פרה תשח"י אמר הרבי "בהקדשי בכס לענינים" [כנוסח הדפוסים, וכן הוא בחומש 'תורה תמימה' בפנים], וגם 'לענינים' כדעת המנחת-שי [שהובאה שם בהערה. וכן הנוסח אצל קורן, בריואר, איש מצלח] (מיומנו של אחד התי, מקדש מלך ח"ד עמ' תקא).

5) לוח כולל-חב"ד, ש"פ מק"ץ.

6) לוח כולל-חב"ד (הדעות בזה הובאו במשנ"ב סו"ס

שרואים את אופן הנהגתו של האב בנוגע ללימוד התורה, וכשיש להם מקום לשאלה כו' – אי-אפשר להמציא להם תירוצים שאין להם שחר, מכיוון שמכירים ומבחינים מיד שתירוצן זה אינו אלא ניסיון להשתמט...

שיראה במוחש כיצד מקיימים את ה"תישא את ראש". והנה, ההוראה ד"תישא את ראש" שלמדים מפרשת תישא – אינה דבר חידוש בשנה זו דווקא, אלא גם בכל שנה ושנה, באופן

בנוגע לילדים והינוכם – אי-אפשר להמציא להם תירוצים שאין להם שחר, מכיוון שמכירים ומבחינים מיד שתירוצן זה אינו אלא ניסיון להשתמט

ונוסף לזה, נוגע הדבר גם לקיום מצוות כיבוד אב (שנוכרה במשנה לפני זה) – שהרי כבוד שמים קודם לכיבוד אב⁶, ומטבע הדברים, שכאשר הילד רואה שהאב מוסיף בכבודו של הקב"ה, על-ידי לימוד התורה וכו', אזי מוסיף גם הוא בכבודו של אביו, ועל-דרך זה בהכפכו כו'. ובמילא, אם רצונו של האב שכנו יכבדו כדביע ובהידור כו' – עליו להוסיף יותר בכבודו של הקב"ה.

ד. אמנם, לאחר כל ההפלאה ד"תישא את ראש", יכול לבוא משהו ולטעון: מכיוון שיועד בנפשו שהיו אצלו בעבר עניינים בלתי-רצויים – כיצד שייך אצלו העניין ד"תישא את ראש"?! והמענה לזה – בהמשך הפרשה – "לכפר על נפשותיכם":

העניין ד"תישא את ראש" קשור גם עם "לכפר על נפשותיכם" – פעולת הכפרה על כל עניינים בלתי-רצויים, עד לחטא הכי חמור, חטא העגל. ועד לשלימות הכפרה – שמשתתף יחד עם כל בני ישראל בהקמת המשכן, ולא רק בעניין פרטי, אלא גם בעניין שהוא דיפוד דכל המשכן – אדני המשכן שנעשו מתרומת מחצית השקל, וכן בקורבנות הציבור שבאים ממחצית השקל.

ו. ובעומק יותר – שתכלית הכוונה של הדבר הבלתי-רצוי גופא אינה אלא כדי שעל-ידי זה יהיה העניין ד"תישא את ראש": "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא

ובהדגשה יתירה – כאמור – בשבוע דפרשת תישא, שכן, כשמתחילים לקרוא בתורה את הציווי (ביחד עם ההבטחה) ד"תישא את ראש", במנחת שבת שלפני זה – שואל הילד את אביו ומבקש ממנו שיראה לו כיצד מקיימים את הציווי ד"תישא את ראש". ועל-דרך זה ביום ראשון דפרשת "תישא את ראש", יום שני דפרשת "תישא את ראש" וכו' – שממשיך לשאול ולבקש שיראו לו כיצד מקיימים היום "תישא את ראש" לגבי "תישא את ראש" דאתמוצ"ה, עד ליום השבת, שלימות העניין ד"תישא את ראש".

וכטבעם של ילדים לשאול שאלות על כל דבר ודבר, "מאי האי", "מאי טעמא" ו"למאי נפקא מינה" – לא מרפה הילד ולא נותן מנוח עד שיקבל את התשובה המתאימה, על-ידי זה

16) ראה תו"כ ופרש"י קדושים יט, ג. ועוד.

לכבודו, כולל גם בנוגע לבריאת מציאות הרע ולעומת זה כו', שתכלית כוונת בריאתו בעולם היא – שעל-ידו יבוא האדם לעילוי גדול יותר, אשר, על-ידי זה משלימים את כוונת הבריאה – נתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, בעולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו, מלא קליפות וסטרא אחרא כו'¹⁷.

ושני אופנים בזה:

(א) על-ידי הניסיון, "כי מנסה ה' אלוהיכם אתכם גו'¹⁸", "מנסה" גם מלשון נס והרמה¹⁹, היינו, שעל-ידי זה עשומד בניסיון, מתעלה לדרגא נעלית יותר באין-ערוך, כמשל הזונה וכן המלך שנתבאר בוזה הקדוש²⁰.

(ב) "על-ידי התשובה (אם לא עמד בניסיון), שעל-ידיה בא לעילוי גדול יותר באין-ערוך, שכן, "מקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם עומדים בו"²¹, ויתירה מזה – "אין יכולים לעמוד בו"²², היינו, שאין זה אפילו ביובל של שלהם²³.

[ולהעיר, שבשניהם ישנו העילוי ד"כובש יצרו" – הן בנוגע לענין הניסיון, שאף שמתאוה כו', מכל-מקום, כובש יצרו ומושך בנפשו²⁴, והן בנוגע לענין התשובה, ש"טעם טעם החטא ופירש ממנו וכבש יצרו"²⁵].

ונמצא, שהענין הבלתי-רצוי גופא (הניסיון, ויתירה מזה – התשובה, "לכפר על נפשותיכם") פועל עליו גדול יותר, וזוהי תכלית הכוונה שבו – שעל-ידו יהיה העילוי ד"תישא את ראש".

ובסגנון אחר קצת: גם העילוי ד"תישא את ראש" הוא (ככל עניני התורה והמצוות) באופן ד"מי הקדימיני ואשלים"²⁶, היינו, שהקב"ה נותן

את האפשרות לקיים את הציווי ד"תישא את ראש", אשר, אחד הדרכים לזה – על-ידי בריאת עניין בלתי-רצוי כו', "נורא עלילה על בני אדם"²⁶, כדי שעל-ידי זה יבוא לעילוי גדול יותר, עד לעילוי שבאין-ערוך – "תישא את ראש".

ויש להוסיף, שבענין ד"תישא את ראש בני ישראל" נכלל גם העילוי דתשובה אצל צדיקים – "ראש בני ישראל" (במכל-שכן וקל-וחומר מהא ד"אפילו ריש גרגותא משמיא מנו ליה"²⁷, ועל-אחת-כמה-וכמה "ראש בני ישראל"), שיתוסף אצלם גם העילוי דתשובה, "לאתבא צדיקיא בתיובתא"²⁸.

ו. וההירצון שעל-ידי מעשינו ועבודתינו ב"תישא את ראש" עד "לכפר על נפשותיכם" – נזכה בקרוב ממש לגאולה האמיתית והשלימה, שהרי, על-ידי עבודת התשובה ("לכפר על נפשותיכם") מבטלים סיבת הגלות ("מפני חטאינו גלינו מארצנו"), ובדרך ממילא – "מיד הן נגאלין".

ואז יהיה גם שלימות הענין ד"תישא את ראש בני ישראל" – תכלית העילוי והשלימות במעמדם ומצבם של ישראל, כולל העילוי דתשובה גם אצל צדיקים – שהרי "מישיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא"²⁸. וכן תהיה לנו – בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(קטעים משיחת שבת-קודש פרשת תישא, פרשת פרה, ה'תשמ"ז; 'תורת מנחם – התוועדויות ה'תשמ"ז כרך ב, עמ' 672-678 – בלתי מוגה)

17) ראה תנחומא נשא טו. ועוד. תניא רפ"ו. ובכ"מ.
18) פ' ראה יג, ד.
19) ראה בארוכה ד"ה נתן ליראך תשל"ו (סה"מ מלוקט עמ' קפה ואילך). וש"נ.
20) ח"ב קסג, א. הובא בתניא ספ"ט. וספכ"ט.
21) ברכות לד, ב.
22) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.
23) ראה ד"ה מים רבים תשל"ח פ"ד (סה"מ

מלוקט עמ' ערה).
24) ראה שמונה פריקים להרמב"ם פ"ו.
25) איוב מא, ג. וראה תנחומא אמור ז. ויק"ד פכ"ו, ב.
26) תהילים סו, ה. וראה לקו"ש ח"ח עמ' 395. וש"נ.
27) ברכות נח, סע"א. וש"נ.
28) ראה לקו"ת דרושים לשמע"צ צב, ב. שה"ש ג, סע"ב. ובכ"מ.

ומקצתו בלשון אחר, אבל לא כחתימתו, וכל שכן שלא נזכר כלל בשאר שטרות³. ובכלל – בהברה שאינה נכונה, אפילו בברכת-כוהנים שמן התורה צריכה להיות בלשון-הקודש דווקא, הרי "במקומות שרובם ככולם קורים כך, שאצלם משמעות הברכה כך היא" כשר'. וכל-שכן בתפילה, שיש לקיים בה "ודילוגו עלי אהבה"⁵. ובפרט על-פי חסידות – כמבואר במאמר אדמו"ר הזקן 'עניין לה"ק', שאפילו הבעש"ט והאר"ז לא יכלו לבטא את כל לה"ק כראוי, מצד שאין הלשון יכולה לדרת למטה בשלימות בזמן הגלות, עיי"ש.

ואולי הצדק עם הרה"ח ר' יעקב שי' הלוי הורוביץ, שכתב⁶ שההסתייגות היא (רק) מפני שהנהגה כזאת היא ולזול במנהג ישראל. ולפי זה לכאורה במצב כזה ניתן להקל.

הרב יש. גינזבורג, רב היישוב עומר

1) פ"ד מהל' גירושין ה"ח, ואחריהם הבי"ה והרמ"א בשו"ע אה"ע סי' קכו ס"א.
2) להלן סי' קל סי"ד-טו.
3) ראה שו"ע חו"מ סי' מב ס"ב.
4) שו"ע אדה"ז סי' קכח סכ"ג וטמ"ח.
5) שהש"ר ב, ד. שיחת שמח"ת תרצ"ו – סה"ש תרצ"ו עמ' 204, ובקובץ מכתבים שבסו"ס תהלים 'אהל יוסף יצחק' עמ' 202. וראה בארוכה ב'פרדס חב"ד' גיליון 10 עמ' 188 ואילך.
6) מאה שערים עמ' 64. ס' המאמרים תק"ע עמ' נג. וע' בפרדס חב"ד שם.
7) קובץ 'אהלי שם' גיליון ח עמ' קצב וגיליון ט עמ' רסו.

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות" ישירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

כוס של ברכה ליחיד, ערבוב הברות בתפילה

כוס של ברכה ליחיד

ב'התקשרות' גיליון תצז עמ' 16 נכתב בעניין מנהגנו בכוס של ברכת-המוזון, והוסבר שזהו על-פי מסקנת שו"ע אדמו"ר הזקן בראש הלכות ברכת-המוזון (סי' קפב ס"א).

מאידך, בשו"ע אדמו"ר הזקן בראש הל' ברכת-השחר (סי' מו ס"א) כולל בין מאה הברכות שכל אחד מחוייב לברכן בכל יום, גם את ארבע הברכות של כוס ברכת-המוזון, דהיינו ברכה ראשונה ואחרונה שלה בכל בוקר ובכל ערב. ומקורו מהרמב"ם* (הל' תפילה פ"ז הי"ד), הב"י (סי' מו) וכו'.

נמצא לפי זה שכוס של ברכת-המוזון שייכת לכל יחיד, כדי להשלים את המאה ברכות. וצריך עיון מה שאדמו"ר הזקן כותב שם בסוף הסעיף (בסוגריים) "אבל מנהג העולם שלא לברכן על כוס של ברכה ביחיד", ואינו מפרש איך להשלים את המאה ברכות, על-דרך שכותב בהלכות שבת (סי' רצ ס"א).

ולפלא שלא צויין לזה כלל ב'התקשרות', וכן שלא צויין כלל בשו"ע רבינו, גם לא במהדורה החדשה של השו"ע, מסימן קפב לסי' מו ולהיפך.

הרב יהודה איב גרינר, ברוקלין, נ.י.

הנרת המערבת

הנה דעת הרמב"ם (הל' ברכות פ"ז הט"ו) וכן דעת הבית-יוסף (לפ"ד הכף-החיים בשו"ע שם אות א. וכן מוכח בב"י שם. ובפרט שדרכו כידוע לפסוק כשניים מתוך "שלושת עמודי ההוראה": הרי"ף, הרמב"ם והרא"ש, וכאן דעת הרי"ף והרמב"ם כדלהלן, ורק הרא"ש ס"ל כדעה הראשונה) היא כדעה השלישית בשו"ע רבינו, וכדברעת רבינו, שאפילו בשלושה אין הכוס חובה אלא למצווה מן המובחר וכו', ובכל זאת כללו זאת שלושתם במאה ברכות. ודלא כמ"ש המחצית-השקל (למג"א סי' מו ס"ק ח) לבאר דעת הבית-יוסף במניית כוס של ברכה בק' ברכות, משום דס"ל כדעה הראשונה, וצ"ע לדידיה מה יעשה בדעת הרמב"ם. אמנם נכון שוה הברכה היחידה מכל המנייות שם, שהיא רשות ולא חובה.

ערבוב הברות בתפילה

ב'התקשרות' גיליון תפה עמ' 16 נפלה טעות בסיום הבירור שכתבתי בנושא זה: "לפיכך חשוב לשים לב להג"ל ולהימנע מערבוב הברות", כי כוונתי שם היתה להביע ספק כיצד יש לנהוג, דהיינו: אם צורך הציבור באמירה בקול בהברה שהציבור מכיר דוחה את ההסתייגות מערבוב הברות או לא.

הנהגה לגופו של עניין העירוני שפסול כזה, וגדול ממנו – של עירוב שני לשונות, נזכר רק בגיטין, ובגוף הגט בלבד, ונחלקו בו הרמב"ם והראב"ד: "אם היה מקצת הגט כתוב בלשון אחד

מיד הם נגאלים!

אכילת קורבן פפה לאחר הטהרה על-ידי הפרה שיעשה מלך המשיח

בעמדנו בשבת שלאחרי ימי הפורים, שבו נעשה העילוי והשלימות ("ויכולו") דגאולת פורים – נוסף לכך שהשבת עצמה היא עניין של שמחה וגאולה, ולא עוד, אלא ש"כל מלאכתך עשויה", היינו, שגם המלאכה ד"מעשינו ועבודתינו" לפעול ולהביא את הגאולה, היא כבר "עשויה".

ונוסף לזה – שבת פרשת תישא, שבו קוראין "לכפר על נפשותיכם", עניין התשובה, והרי פסקדין ברור להלכה, "דבר ה' זו הלכה", שעל-ידי התשובה "מיד הן נגאלין".

[...] כן תהיה לנו – "מסמך גאולה לגאולה", באופן ד"מיד הן נגאלין", ובדרך ממילא נחגוג את חג הפסח בארצנו הקדושה, ארץ הנבחרת, בירושלים עיר הקודש, בהר הקודש ובבית-המקדש, בית הבחירה, "ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים",

ולפני זה – הטהרה דפרה אדומה, על-ידי הפרה העשירית שיעשה מלך המשיח.

ויש לומר, שמכיוון שמשה ואהרן עמהם, הרי, כל פרטי העבודה דפרה אדומה יהיו על-ידי אהרון הכהן – כי:

הטעם לכך שעשיית הפרה היתה על-ידי אלעזר בן אהרון, מצוותה בסגן, הוא, מפני שיש סיבה המעכבת את עשיית הפרה על-ידי אהרון, שאין קטיגור נעשה סניגור כו'.

אמנם לעתיד-לבוא, שאז יושלם לגמרי התיקון על חטא העגל, כמו שכתוב "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", לא שייך טעם זה, ובמילא, בוודאי יעשה אהרון את הפרה, שהרי, כהן גדול, "כל עת שירצה להקריב מקריב כל מה שירצה", ופשיטא – כפי שמבין גם בן חמש למקרא – שאהרון לא יותר חס ושלום, על העבודה דעשיית הפרה...

ויוזכר לקיום הייעוד (בהפטר דפרשת פרה) "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם גו' אטהר אתכם", ובלשון המשנה, "אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם כו'", כאמור, על-ידי הפרה העשירית שיעשה מלך המשיח.

(מהתועדות שבת-קודש פרשת תשא, פרשת פרה היתשמי"ז – יתורת-מנחם – התועדות היתשמי"ז, כרך ב, עמ' 671-672 – בלתי מוגה)

לפעול "אחישנה" בכמה רגעים

...שכל אחד ואחת יתחיל להתעסק בהתלהבות ("קאכן זיך"), בעניין קירוב הגאולה וביאת משיח-צדקנו רגע אחד קודם, ועל-ידי-זה שכל אחד ואחת יפעול "אחישנה" בכמה רגעים, הרי הרגעים יצטרפו לשעות, ותיכף ומיד ממש, "לא עיכבן כהרף עין", יקויים "כי תישא את ראש בני ישראל" בפשטות.

(משיחת פורים היתשמי"ז, יתורת-מנחם – התועדות היתשמי"ז כרך ב, עמ' 635 – בלתי מוגה)

”שמחה תמידית”

”כאשר נודע ליהודי שניתוסף בעולם דבר בלתי־רצוי, וידיעה זו פעלה אצלו היפך השמחה, דבר ברור הוא שתיקון המצב הוא – הוספה בשמחה ביתר שאת וביתר עוז □ ”ימלא רצון (כ”ק אדמו”ר שליט”א) והוראותיו עלידי שיהיה בשמחה תמידית” □ עוד על מעלת השמחה – רשימה שנייה

מאת הרב מרדכי־מנשה לאופר

להפיק תועלת מה'מרה' שחורה'

בחורף תשל”ו כתב הרה”ח הרב שלום־בער שיחי’ לוי (עבודת הקודש, עמ’ קסא) לרבי, כי ה'מרה' שחורה גברה עליו בשל כמה פרטים שהעיקר לו, וזכה למענה:

מרבה בחיות בלימוד התורה (וידוע בתורה־אור השייכות לזה ואתהפכא דילה לקדושה עלידי זה) המשמחת לב כו’.

כוונת הדברים: בתורה־אור פרשת תולדות (יטג), כותב רבנו הזקן: ”ויש שגובר בו מרה שחורה בתולדותו תשתוקק נפשו מאוד אל החכמה”. ואם כן, ה'מרה' שחורה תביא לחיות בלימוד התורה המשמחת לב.

”יתבונן בחלק היפה”

שנים רבות קודם לכן (בשנת תשי”ז) כותב הרבי על יסוד דברי אדמו”ר הזקן הנ”ל (אגרות־קודש כרך ג עמ’ תא): ”כמרה שחורה טוב להשתמש לעניין התמדה בלימוד. וכמוכן באופן שלא יחליש בריאותו חס ושלום”.

ועוד כותב הרבי (שם עמ’ תמוז):

אם לקולי הוא נשמע, יעזוב את ההתאוננות היתרה בהרגשת עצמו, מה חסר לו ומה יש לו, ויתבונן בחלק היפה אשר ניתן לו, שהוא מתלמידי

”מיסודות השמחה – הזכות שנבראתי לשמש את קוני ובפרט לעשות לו ית’ דירה בתחתונים...”, כתב הרבי לאחד מאנ”ש (דבר מלך, ופרצת, תשנ”ט עמ’ 154).

”יש להיות בשמחה, להסיר את העצבות. השם־יתברך ציווה שצריכים להיות בשמחה. יש [איפוא] להיות בשמחה”, אמר הרבי ב'חידות' משנת תשי”ב (כפר חב”ד גליון 553 עמ’ 35).

”תמים ולא חקון”...

בי”ט בכסלו תשמ”ג (או תשר”מ) כתב אחד מאנ”ש לרבי (היכל מנחם כרך ב’ עמ’ צג): ”אבקש ברכה שאמלא רצון כ”ק אדמו”ר שליט”א והוראותיו ובשמחה תמידית. מה תפקידי הפרטי בעולם?”.

הרבי מחק מילים אחדות והוסיף כמה מילים ושיגר את המכתב חזרה אל השואל; להלן:

ימלא רצון... והוראותיו עלידי שיהיה בשמחה תמידית וכשיפתהו היצר־הרע להתבונן במצב רוחו ובפרטיות, יענה שהוא תמים ולא חקון ובכלל אין לו פנאי לזה כי תפקידו לעשות רצון קונו עלידי תורה ומצוות ולא עלידי חקירות ופילפולים.

החסיד ר' יחיאל-מיכל מאופוצק

בסעודת ליל שבע־עשר־של־פסח ה'תש”א סיפר כ”ק אדמו”ר הריי”ץ על שורשיו של החסיד ר' מיכל אופוצקער:

אביו של ר' מיכל היה אחד הצדיקים הנסתרים שהיו לפני התגלות מורנו הבעש”ט, ושמו ר' מאיר־זלמן. כשהתגלה הבעש”ט, היה ר' מאיר־זלמן זקן מופלג, ומורנו הבעש”ט בירך אותו באריכות ימים. החסיד ר' מיכל סיפר שכשאביו ר' מאיר־זלמן היה בגיל תשעים, אמר לו מורנו הבעש”ט: ”מזל טוב, ר' מאיר־זלמן. כן תשעים לשוח’ – אתם יודעים מה לדבר ואתם שותקים. בנכם מיכל כבר ידבר גם עבורכם. הכי קרא שמו מיכל’ – הוא יהיה תלמידו של תלמיד־תלמיד, שיגלה דרך בעבודת הבורא – שעבודת התפילה היא הכנה להשגה ולידיעת התורה, ויגלה כיצד כל אחד, אפילו איש פשוט, יכול להיות עובד ה’ באהבה ויראה”.

(ספר־השיחות התשי”א, מתורגם ללה”ק, עמ’ פב)

התעלפו ”חמרים חמרים”

על תקופת ימי הבראשית שלו במחיצת כ”ק אדמו”ר הזקן, סיפר ר' מיכל לתלמידו הרשב”ץ: היה זה לפני שנולד הצמח־צדק, ואדמו”ר האמצעי היה נער כבן שש־שבע [תק”מ־מ”א]. באותה תקופה היו אצל כ”ק אדמו”ר הזקן 'גורדים גדודים של אברכים למדנים גאונים'. פעם יצא אליהם כ”ק אדמו”ר הזקן. הוא נשען על שני אגרופי ידיו, באופן ששניהם מונחים זה על־גבי זה, שהה ברבקות (האט זיך פאר’דבקות’עט) ואחר כך הגביה את ראשו הק’ ואמר (בניגון, כדרכו): ”יבוא זמן שבו 'יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים וגו'” (דניאל יב, י – שם נאמר אחר כך 'הרשיעו רשעים') – ואז יתגלו רשעים חדשים, כלומר: צדיקים יהיו לרשעים”. כשהאברכים שמעו את הדברים, הם התעלפו, ”חמרים חמרים... (רשימותי כ”ק אדמו”ר נשיא דורנו, חוברת קכב)

פדיון של ר' מיכל

בהתוועדות שבת פרשת ויצא, י’ כסלו תשי”ט, סיפר כ”ק אדמו”ר נשיא דורנו: באחת ההתוועדות בשנת תרצ”ג, סיפר כ”ק מו”ח אדמו”ר סיפור השייך לכ”ק אדמו”ר האמצעי. הסיפור הוא אודות ר' מיכל אופוצקער, שהיה מגדולי החסידים בזמנו של אדמו”ר הזקן. הרשב”ץ למד אצלו לפני שהלך לליובאוויטש. כשהלך הרשב”ץ לליובאוויטש אל אדמו”ר הצמח־צדק, נתן לו ר' מיכל 'פדיון' כדי שימסור זאת לצמח־צדק והזהיר אותו שלא יקרא את ה'פדיון'. מסיבות שונות לא יכול הרשב”ץ להתאפק ופתח את ה'פדיון' וכו' (ובעקבות זאת, היה עליו להתעסק אחר כך עם בנו יחידו, שנחלה בו).

כשהגיע הרשב”ץ לליובאוויטש, היה לילה קריר. הוא נכנס לבית־המדרש והתיישב – לא בצד מזרח, אלא בצד מערב, צפון או דרום – כדי להינפש מטורח הדרך. בינתיים יצא הגבאי של הצמח־צדק והכריז: ”מי הגיע מר’ מיכל?”. הרשב”ץ כבר נרדם ולא שמע את ההכרזה. לאחר זמן קצר, יצא הגבאי פעם נוספת והכריז: ”מי הביא משהו מר’ מיכל?”. גם הפעם לא הגיב הרשב”ץ. הדבר חזר פעם שלישית ויותר, עד שהרשב”ץ התעורר, וכששמע את ההכרזה, ניגש לגבאי ואמר שהוא הביא. הגבאי ציווה עליו להיכנס מיד אל הצמח־צדק. כשהרשב”ץ נכנס אל הצמח־צדק, עמד כבול־עץ והיה בטל במציאות לגמרי, עד שהצמח־צדק היה צריך לשלוף מכיסו את ה'פדיון', באומרו ש'פדיון' של ר' מיכל – אינני זוכר איך סיפר הרבי: האם הצמח־צדק אמר את התור ”ר” או לא – צריך למסור מיד.

(יקובץ סיפורים מכ”ק אדמו”ר נשיא דורנו משנת תשי”ט, עמ’ 46)

ממעייני החסידות

(נר ה' נשמת אדם), אזי בכוח המטבע לכפר על הנפש.

(לקוטי שיחות כרך ג עמ' 529)

הדין במחצית השקל הוא ש"כופין את מי שלא נתן, עד שייתן" (רמב"ם הלכות שקלים פ"א ה"ט). ועל זה תמה משה כיצד נתינה כפוייה, יכולה להיות כופר-נפש? לכן הראהו הקב"ה מטבע של אש שמשקלה מחצית השקל.

משקל – משמעותו דבר הנמשך כלפי מטה וכדי להרימו יש צורך במאמץ ואפילו בכפייה.

הוא הדין במחצית השקל שבני ישראל נותנים: גם כאשר "כבד" להם הדבר לעשותו, והם עושים זאת מתוך כפייה, ללא כל רצון וחיות, גם נתינה שכזו היא "מטבע של אש", מאחר שהיא קשורה "תחת כסא הכבוד" – בעצם הנשמה.

(לקוטי שיחות כרך ט, עמ' 390)

העשיר לא ירבה והדל לא ימעוט (ל"ט)

עשר הגרה הם כנגד עשר הכוחות שיש בנפש כל אדם מישראל, היינו ג' כוחות השכל וז' המידות. יש כוח נוסף בנשמה, כוח הרצון שלמעלה מהשכל, והוא מתבטא מסירות-נפש על קידוש ה'.

אף-על-פי-כן נצטוו בני-ישראל לתת רק מחצית השקל – עשר גרה ולא אחד-עשר, כי הרצון נכלל ב"דעת" [שכן "דעת" משמעו גם "רצון", כנאמר (עמוס ג), "רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה"]. משום כך נשאר המספר עשר ולא יותר.

זהו שאמר הכתוב: העשיר (בדעת) לא ירבה (על עשר) – כי דעת ורצון הם עניין אחד. והדל (בדעת) לא ימעוט (מעשר) – כי בכל יהודי ישנו הכוח למסירות-נפש.

(אור-התורה שמות, כרך ו עמ' איתתקבו)

מר דרור (ל"ג)

בעיר יקטרינוסלב נפטר חסיד אחד ור' מרדכי שמו. כיבדו את רב העיר, הרה"ג ר' לוי-יצחק שניאורסון ז"ל, להספידו. הדבר אירע בפרשת "כי תישא".

תוך כדי הספד התריע ר' לוי-יצחק על המצב הרוחני הירוד ששרר אז ברוסיה, והזכיר את מאמר רז"ל (חולין ק"ט), "מרדכי מן התורה מנין? דכתיב מר דרור, ומתרגמינן מירא דכיא". אף מצבנו כיום במדינה זו – המשיך רבי לוי-יצחק – הוא בבחינת "מר דרור": רבים חושבים כי השלטון הביא חופש ו"דרור" ליושביו, אך לאמיתו של דבר המצב הוא 'מר' מאוד – "מר דרור"...

(תולדות לוי-יצחק)

ניצוצי רבי

ומקושרי נשיאנו... וישמח בשמחה גדולה בחלקו זה וימשיך השמחה בפעולות ממשיות למלא את רצון משלחו.

הרבי חותם את מכתבו במילים, "המחכה לבשורות טובות ממנו שהוסיף אומץ בעבודתו הן עם עצמו הן עם זולתו, ומקיים עבדו את הוי' בשמחה".

בין "שמחה" ל"ששון"

בהתוועדות יום ב' דהג השבועות תשמ"ה (התוועדות תשמ"ה כרך ד עמ' 2181 ואילך) התעכב הרבי לבאר את החילוק שבין "שמחה" ל"ששון". לכאורה, אמר הרבי, שניהם עניין אחד המורכב משני פרטים (דרגות) – שמחה גלויה ושמחה שאינה גלויה.

אולם בעיון יתר מגלים כי מדובר בחילוק הקשור בעצם המהות: "שמחה" קשורה בעניינים חיצוניים, ו"ששון" קשור לעניינים פנימיים. כתוצאה מכך ה"שמחה" היא בגלוי וה"ששון" בהעלם, מכיוון שעניין חיצוני (שמחה) מוליך שמחה גלויה ואילו עניין פנימי (ששון) מוליך שמחה מסותרת.

ויש בכל אחד מהם מעלה:

ה"העלם" ד"ששון" הוא מפני היותו עניין פנימי, ולכן מצד עצם מהות השמחה "ששון" נעלה יותר מ"שמחה" ("מועדים לשמחה", ורק לאחר מכן – "חגים וזמנים לששון"). כי שמחה פנימית היא למעלה משמחה חיצונית. עם זאת יש מעלה גם ב"שמחה" על "ששון" – שכן להיותה שמחה חיצונית, באה ונרגשת בגלוי, ולכן בנוגע לדגש האדם (עניין הגילוי) – "שמחה", היא למעלה מ"ששון", מכיוון שנרגשת באופן גלוי.

רוח חיים של שמחה!

בהמשך 'תרגום' הרבי את הדברים לשפת המעשה ותבע מה'נרדמים'... שתיכנס בהם רוח חיים, רוח של שמחה, עד שישמחו וירקרו בפועל ממש, באופן ד"מפוז ומכרכר לפני ה",

כפי שציין הרמב"ם בהלכות לולב ש"השמחה... עבודה גדולה היא". והוסיף הרבי: קשה לו לעיזב את העיון וההבנה וההשגה בתורה כדי לשמוח ולרקוד, אבל ביחד עם זה, הרי זו עבודה נעלית ביותר.

הרבי המשיך ואמר: ואם יחשוב לעצמו, ביודעו את מעמדו ומצבו, גדולתו בתורה וכו' – הרי סוף-כל-סוף עושה "ליצינות" מעצמו כאשר מטפח בידיו ורוקד ברגליו... ומה יאמרו על כך העומדים מסביבו – הרי בוז יבוזו לו!... התשובה היא אפוא מהנהגתו של דוד מלך ישראל, שהובאה בתור הלכה ופסק דין (לא רק ליחידי סגולה, כי אם), לכל אחד ואחד מישראל, "לקטן ולגדול".

ביאור הדברים: מסופר בתנ"ך אודות מיכל בת שאול (שהייתה אישה נעלית) שלעגה לדוד המלך אשר פיזו וכרכר לפני ארון ה'. אף-על-פי-כן, דוד לא התפעל מדבריה, והשיב לה: "ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני ועל האמהות אשר אמרת – עמם אכבדה"! כלומר, על-אף שלעגה של מיכל יש מקום מצד שכל דקדושה (התגברות המוח) – הייתכן לרקוד ולשמוח, אפילו כשמדובר בשמחה הכי גדולה, במקום לעסוק בתורה אשר "תלמוד תורה כנגד כולם"! – הרי זה רק לפני המענה של דוד המלך. אך לאחר שהשיב דוד מה שהשיב – נעשה הדבר הוראה בתורה, ואז – רחמנא ליצלן להלעיג או אפילו לשאול קושיה על הנהגה זו.

ולכן הדברים הובאו בתורה – כדי שאם ביום מן הימים תתעורר אצל מישהו תמיהה ופליאה על הנהגה מסוג של "מפוז ומכרכר לפני ה'" הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע להעומדים מסביבו, באמרו: היתכן שיהודים מכובדים, בעלי זקן שיבה, נעמדים לפתע למחוא כפיים, לרקוד ברגליהם ולפזז ולכרכר?!... להוי ידוע לו שכבר הובעה תמיהה על כך (של מיכל בת שאול). התמיהה נבעה מכך שלא ידעה שצריכה להיות הנהגה ד"מפוז ומכרכר לפני ה'" אך אחרי שנקבעה הוראה זו

בתורה, עד לפסקדין בהלכה, הרי מובן וגם פשוט שאין מקום כלל לשאלה בדבר.

עצה לביטול חושך הגלות

"חיפוש עצות כיצד להילחם ולבטל את התגברות חושך הגלות בתקופה האחרונה הביא את העצה שהיא הוספה והתגברות בענייני טוב וקדושה, ובמיוחד בעניין השמחה" – כך התבטא הרבי בהתוועדות מיוחדת במוצאי שבת-קודש פרשת מקץ, נר שמיני של חנוכה תשמ"ו (התוועדות 'תשמ"ו, כרך ב עמ' 188).

הרבי ציין שני פרטים בעניין: א) "לכל לראש" ביאורו של אדמו"ר הזקן בחלק הראשון של התניא אודות גודל מעלת השמחה – "מקרא מלא דיבר הכתוב תחת אשר לא עבדת את ה' אלוךך בשמחה וגו', ונודע לכל פירוש הארז"ל לגבי המפורש בפסוק. כמו כן, פסק דינו של הרמב"ם – "השמחה שישמח אדם בעשיית המצווה... עבודה גדולה היא". ב) "ועוד-ועיקר", מבואר בדרושי חסידות גודל מעלת השמחה – שפורצת גדר, עד כדי כך, שעל-ידי השמחה, שהינה פורצת גדר, משתנה טבע האדם מן הקצה אל הקצה.

ומזה מובן – הוסיף הרבי – שפריצת גדר דעניין השמחה היא גם כלפי הטבע של בית-דין של מעלה. כלומר, אף-על-פי שמדובר אודות טבע של קדושה, טבע (לא רק של בית-דין של מטה, אלא גם) של בית-דין של מעלה; מכל מקום, על-ידי עניין השמחה משתנה הטבע, עד לשינוי מן הקצה אל הקצה –

"בהילו נרו", המשכת חסד ורחמים באופן של בלי גבול!

המשכה בלתי-מוגבלת זו, נמשכת ומתגלה למטה מטה ממש, בעולם הזה התחתון שאין למטה ממנו; בבני, חיי ומוזני רוויחי, ובכולם רוויחי, כפשוטו ממש.

הרבי המשיך, כי המורם מכל הנ"ל הוא, שכאשר נודע ליהודי שניתוסף בעולם דבר בלתי-רצוי, וידיעה זו פעלה אצלו היפך השמחה, דבר ברור הוא שתיקון המצב הוא עניין שהזמן גרמא, ואופן התיקון השייך בזמן הזה הוא, על-ידי הוספה בשמחה ביתר שאת וביתר עוז, כיתרון האור מן החושך (ובוודאי שהקב"ה נותן את הכוחות הדרושים להרבות בשמחה).

כמים הפנים לפנים

באיגרת מיום ט' במרחשוון תשי"א (אגרות-קודש כרך ד עמ' לד) מצטט הרבי את דברי הזוהר בפרשת תצווה (קפד, ב) המובאים כאן בתרגום-חופשי (ציטוט מספר 'הוראות ומנהגים' עמ' 69 בשולי הגליון): "בוא וראה, העולם התחתון עומד לקבל תמיד, והוא נקרא אבן טוב, והעולם העליון לא נותן לו אלא כפי שהוא עומד. אם הוא נמצא בהארת פנים (בשמחה) מלמטה, כך מאירים לו מלמעלה, ואם הוא עומד בעצבות נותנים לו דין כנגדו, כמו שכתוב (תהילים ק), עבדו את ה' בשמחה. שמחת אדם ממשיכה עליו שמחה אחרת עליונה". את איגרתו מסיים הרבי במילים – "וכבר הגיע הזמן להתחיל לציית לזה!".

פרשת כי-תישא

כי תישא את ראש בני-ישראל לפקודיהם (ל"ב)

"כי תישא" – כשתרצה למנות;

"את" – אותיות התורה (מהאיות א' ועד לאות ת');

"ראש" – דע כי הן שישים ריבוא אותיות;

"בני-ישראל" – כמניין בני ישראל, שגם הם שישים ריבוא נשמות.

(על-דרך השוואת מספר הנשמות למספר אותיות התורה, הנרמזת במילה "ישראל" – ראשי-תיבות: יש שישים ריבוא אותיות לתורה).

(כתר-ש"טוב, חלק שני, דף מג עמ' ד)

"האור החיים" הקדוש מקשר פסוק זה לעניין הסתלקות הצדיקים: "כי תישא" – כשמסתלק מהעולם צדיק שהוא "ראש בני ישראל", עליכם לדעת כי הסיבה היא "לפקודיהם" – מלשון נפקדות – בגלל החיסרון והחטאים שלכם.

מוסיף כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו:

ידוע שכשיש כמה פירושים לפסוק אחד, משמעות הדבר שקיים קשר ביניהם. ומה הקשר בין פירוש זה לבין פירוש פשוט של הפסוק, המדבר על מחצית השקל, שהיה כידוע, תיקון וכפרה לחטא העגל?

ההסבר הוא: עשיית העגל היתה עבודה זרה, שהוא חטא ועוון כפ"י. חטא כזה פוגם בכללות הנשמה, כמו כן הוא פוגם ב"נשמה כללית" שבדור. וכפי שאכן היה בחטא העגל שגרם ירידה ונפילה מסויימת גם במשה רבנו, ראש בני ישראל, כמאמר רז"ל (פרש"י לקמן לב, ז) "לך רד – מגדולתך".

והנה, חטא העגל גרם לעניין המיתה (כי בשעת מתן-תורה זכו ישראל למצב של "חירות ממלאך המוות" (תיקוני-זהר תקון נו); וחטא העגל עורר מחדש את חטא עץ הדעת, שהביא מיתה לעולם). נמצא שחטא זה גרם לעניין של "מיתה" גם במשה רבנו (ה"נשמה הכללית"). מכאן הקשר לעניין של הסתלקות צדיקים המדובר לעיל.

(לקוטי שיחות כרך ג, עמ' 924)

זה יתנו (ל"ג)

שלושה דברים שמע משה מן הקב"ה והרתיע לאחוריו... כיוון שאמר לו ונתנו איש כופר-נפשו, אמר משה: מי יוכל ליתן כופר-נפשו?... נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראה לו למשה: זה יתנו, כזה יתנו (במדב"ר פ"ב)

למה הדבר דומה? לאדם שהחליט ללמוד את מלאכת הצורפות. הלך אצל צורף, והלה לימדו את כל המלאכה. אך דבר אחד – המובן מאליו – לא אמר לו: שיש להצית תחילה את האש מתחת לכסף או הזהב. הלך התלמיד ועשה כפי שלמד, אך את האש לא הצית... מובן שהזהב והכסף נותרו כפי שהם.

לפיכך הראה הקב"ה למשה מטבע של אש, ללמדנו: נתינת מטבע בלבד אינה יכולה לשמש כופר נפש; אך כשנותנים מטבע של אש, בחיות והתלהבות הבאות מ'עצם הנפש' שנמשלה לנר